

Kilpailijoiden välisiä sopimuksia koskevat komission uudet säännöt ja ohjeet

Satu-Anneli Kauranen
Senior Counsel

Euroopan komissio on saanut päätökseen pitkittyneen kilpailijoiden välisiä sopimuksia ja yhteistyötä koskevien ns. ryhmäpoikkeusasetusten ja ohjeistusten päivitystyönsä. Komissio julkaisi 1.6.2023 kaksi ryhmäpoikkeusasetusta, jotka ovat sellaisenaan sovellettavaa oikeutta kaikissa jäsenvaltioissa. Näiden asetusten sekä eräiden muiden kilpailijoiden välisten sopimusten kilpailuoikeudellisen arvioinnin helpottamiseksi komissio julkaisi myös horisontaalisia sopimuksia koskevat suuntaviivat.

Komissio päivitti seuraavat kilpailijoiden välistä yhteistyötä koskevat säännöt:

- Tutkimus- ja kehityssopimuksia ("T&K") koskeva ryhmäpoikkeusasetus;^[1]
- Erikoistumisopimuksia koskeva ryhmäpoikkeusasetus;^[2]
- Horisontaalisia sopimuksia koskevat suuntaviivat.

Mitä ryhmäpoikkeusasetus tarkoittaa?

Kilpailua rajoittavat sopimukset ovat tavallisesti kiellettyjä. Komissio on kuitenkin kats onut, että tietyt kriteerit täyttävät kilpailijoiden väliset sopimukset eivät kuitenkaan rajoita kilpailua merkittävästi tai ne voivat jopa edistää kilpailua. Tällaiset sopimukset voivat olla sallittuja, vaikka niihin sisältyisikin kilpailua rajoittavia elementtejä.

Ryhmäpoikkeusasetus tarkoittaa sitä, että komission tulkinnan mukaan tietynlaisten sopimusten kilpailuvaikutuksia ei ole tarpeen arvioida erikseen sopimuskohtaisesti, vaan niille voidaan myöntää poikkeus. Tällöin sopimukset nauttivat ryhmäpoikkeusasetuksella myönnetystä turvasatomasta ja ne ovat sellaisinaan sallittuja.

Yksittäinen sopimus voi hyötyä mainitusta turvasatomasta, jos sopimusosapuolilla on vain rajallisesti markkinavoimaa. Käytännössä tietyn sopimustyyppin osalta oleelliset markkinaosuusrajat, jotka eivät saa ylittyä, asetetaan erikseen. Lisäksi asetetaan muita ehtoja, joiden on täyttyttävä, jotta sopimukset voivat saada ryhmäpoikkeusasetusten suoman edun.

Sopimukset, joissa ryhmäpoikkeusasetuksessa asetetut markkinaosuuksien kynnysarvot ylittyvät ja joihin ei siitä syystä sovelleta ryhmäpoikkeusasetusta, eivät kuitenkaan sellaisinaan ole kiellettyjä. Niiden sallittavuus on kuitenkin arvioitava erikseen punniten sopimuksista seuraavia hyötyjä (ns. tehokkuushyötyjä) ja kilpailua rajoittavasta sopimuksesta seuraavia kilpailuhaittoja. Jos hyödyt ylittävät haitat, sopimus on sallittu.

Päivitetyt ryhmäpoikkeusasetukset

Sopimusosapuolten markkinaosuudet määrittävät pitkälti soveltuvatko ryhmäpoikkeusasetukset kilpailijoiden väliseen sopimukseen. Päivitetyissä säännöissä onkin selkeytetty muun muassa sitä, miten markkinaosuudet voidaan määrittää T&K- ja erikoistumis sopimuksissa. Esimerkiksi, jos T&K-sopimusta edeltävä vuosi ei anna oikeaa kuvaa sopimusosapuolen markkinavoimasta tarkasteltavilla relevanteilla markkinoilla, voidaan sen sijaan soveltaa kolmen viimeisen vuoden keskiarvoa.

(i) T&K-ryhmäpoikkeusasetus

T&K-sopimuksella tarkoitetaan esimerkiksi vähintään kahden osapuolen sopimustuotteita tai sopimusteknologioita koskevaa sopimusta, johon voi sisältyä T&K-työn tulosten yhteistä hyödyntämistä tai yhteinen soveltaminen voi olla sopimuksella kielletty. Kyseessä voi myös olla ns. maksettu T&K-työ, jossa määritetään tulosten yhteisestä hyödyntämisestä.

Sopimukseen sovelletaan T&K-ryhmäpoikkeusasetusta, jos:

- keskenään kilpailevien sopimusosapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus on korkeintaan 25 %; ja
- sopimus täyttää muut ryhmäpoikkeusasetuksessa asetetut edellytykset.

Sopimukseen ei saa esimerkiksi sisältyä yhtään ns. vakavimmista kilpailunrajoituksista, joita T&K-ryhmäpoikkeusasetuksessa on listattu seitsemän. Esimerkiksi tietyt alue- ja asiakasrajoitukset ovat vakavimmiksi katsottavia rajoituksia, joita ei sopimukseen tulisi sisällyttää lainkaan. Rajoituksista on kuitenkin poikkeuksia.

Lisäksi on poikkeuksen ulkopuolelle jääviä rajoituksia. Niihin ei sovelleta ryhmäpoikkeusasetusta, vaikka asetusta muutoin sopimukseen soveltuisikin. Tällaisten yksittäisten rajoitusten osalta tapauskohtainen arvio on tarpeen, jotta voidaan varmistua, onko kyseinen rajoitus sallittu ja siten sovellettavissa käytännössä. Ryhmäpoikkeusta ei sovelleta esimerkiksi velvoitteeseen olla riitauttamatta tiettyjen teollis- ja tekijänoikeuksien pätevyyttä tutkimus- ja kehitystyön päättymisen jälkeen. Tällainen ehto on arvioitava erikseen.

(ii) Erikoistumis sopimuksia koskeva ryhmäpoikkeusasetus

Kilpailevat yritykset voivat sopia tietyin edellytyksin erikoistuvansa jonkin tuotteen tuotantoon. Sopimus voi olla yksipuolinen tai vastavuoroinen erikoistumis sopimus taikka yhteistuotantosopimus, jossa ainakin kaksi osapuolta sitoutuu tuottamaan yhteisesti tiettyjä tuotteita.

Ryhmäpoikkeuksen soveltamisalaa on laajennettu siten, että nyt myös monenvälisiin erikoistumisista ja tuotantoa koskeviin erikoistumis sopimuksiin voidaan soveltaa ryhmäpoikkeusasetusta, kunhan ryhmäpoikkeuksen muut edellytykset täyttyvät.

Sopimukseen sovelletaan erikoistumis sopimuksia koskevaa ryhmäpoikkeusasetusta, jos:

- keskenään kilpailevien sopimusosapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus on korkeintaan 20 %; ja
- sopimus täyttää muut ryhmäpoikkeusasetuksessa asetetut edellytykset.

Vakavimmat rajoitukset, jotka poistavat ryhmäpoikkeusasetuksen turvasataman, ovat (i) hintojen vahvistaminen myytäessä erikoistumisen kohteena olevia tuotteita kolmansille, (ii) tuotannon ja myynnin rajoittaminen, josta on kuitenkin joitakin poikkeuksia, ja (iii) markkinoiden tai asiakkaiden jakaminen.

Horisontaaliset suuntaviivat

Suuntaviivat sisältävät soveltamisohjeita edellä mainittuihin ryhmäpoikkeusasetuksiin. Lisäksi niihin sisältyy yleisiä tulkintaohjeita myös muihin kilpailijoiden välillä tehtyihin sopimuksiin, kuten kaupallistamis sopimuksiin, ostosopimuksiin ja standardointia koskeviin sopimuksiin sekä tietojenvaihtoon.

Suuntaviivat eivät ole velvoittavaa oikeutta, vaan komission tulkintaohjeita yrityksille niiden arvioidessa kilpailijoiden välisen yhteistyönsä sallittavuutta. Myös kansalliset kilpailuviranomaiset EU:ssa hyödyntävät suuntaviivoja arvioidessaan kilpailijoiden välisten sopimusten vaikutuksia kuluttajiin ja markkinoihin.

Päivitettyihin suuntaviivoihin on lisätty kaksi uutta kokonaisuutta: (i) mobiiliviestintäinfrastruktuurin jakamista koskevat sopimukset ja (ii) kestävä kehitys koskevat sopimukset. Siinä missä ensin mainitun soveltaminen rajautuu vain tiettyyn alaan, on jälkimmäisen soveltamisala erittäin laaja. Tässä yhteydessä kestävä kehityksen sopimuksella tarkoitetaan mitä tahansa yhteistyösopimusta kilpailijoiden välillä, joilla tavoitellaan kestävä kehityksen päämääriä. Yhteistyön muodolla ei sinänsä ole merkitystä.

Uusissa suuntaviivoissa on myös pyritty selkeyttämään kilpailijoiden välistä tietojenvaihtoa koskevia tulkintoja EU:n tuomioistuinten päätöskäytännön mukaisesti. Merkittävimmät kaupallisesti sensitiivisten tietojen vaihtoon liittyvät riskit ovat edelleen markkinoiden sulkeminen ja tietojenvaihtoon osallistuvien yritysten toiminnan yhdenmukaistaminen. Yksipuolinen sensitiivisten tietojen signaointi (esimerkiksi yrityksen yksipuoliset ilmoitukset tulevista hintojen korotuksista tai muusta tulevasta markkinakäyttäytymisestä) on myös erikseen mainittu kiellettyä tietojenvaihtona.

Päivitetystä ohjeista huolimatta, tietojenvaihto on edelleen hyvin herkkää aluetta. Toisin kuin monen muun kilpailua rajoittavan toiminnan osalta, suuntaviivat eivät tarjoa turvasatamaa tietojenvaihtoon liittyen. Yritysten ja toimialajärjestöjen kannattaa kiinnittää huomiota kaikessa toiminnassaan tapahtuvaan tietojenvaihtoon ei-toivottujen virheiden välttämiseksi.

Milloin uudet säännöt ja ohjeistukset tulevat voimaan?

- Ryhmäpoikkeusasetukset astuvat voimaan 1.7.2023 ja niitä sovelletaan seuraavat 12 vuotta eli vuoden 2035 kesäkuun loppuun saakka.
- Horisontaalisia suuntaviivoja sovelletaan heti, kun ne on julkaistu EU:n virallisessa lehdessä. Julkaisuaikojen ajoittuu todennäköisesti heinäkuulle 2023.

[1].Komission asetus Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tutkimus- ja kehityssopimusten tiettyihin ryhmiin.

[2].Komission asetus Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta erikoistumissopimusten tiettyihin ryhmiin.

Services

Litigation and regulatory
